

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Doctorum sententiæ atque imbelles verosimilioris affirmatiuæ rationes.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

eorum quovis intrinsece reperitur potentiaque eius logica vulgo nuncupatur, nullique rei, siue prædicato vero, ac non chimærico, & ficto deesse potest. Vnde à rei, vel prædicati cuiusvis actui ad potentiam, logicam scilicet, valere infallibiliter consequentiam certissimum, ac Logicis etiam vulgatissimum axioma est. Quare statuta semel diuinæ scientiæ, & cognitionis existentia, quam d. i. demonstrauimus, de eius potentia logica dubitari à nullo cordato potest. Idcirco de potentia intellectuali, à potentia hac logica, & intrinseca diuinæ intellectiōis diuersa nostræ questionis titulus inquiritur: quæ nimirum non sola intellectiōis, seu scientiæ diuinæ possibilitas sit, sed intellectiua potentia, & facultas. An scilicet, quemadmodum in nobis non sola cognitionis, & intellectiōis possibilitas, seu intrinseca eius potentia est, sed etiam intellectiua potentia, ita etiam eueniat in Deo?

CERTAMEN I.

Doctorem sententia, atque imbelles verosimilioris affirmatiue rationes.

1. Potentiæ intellectiue prædicatum à potentia logica, siue possibilitate intellectiōis diuinæ adhuc metaphysice diuersum constanter negant olim Aureol. apud Capreolum in 1. d. 3. q. 1. art. 2. Gabriel dub. 2. & 3. quam sententiam non mediocriter illustrauit Herize d. 2. c. 1. & 3. & post ipsum Albiz d. 2. sect. 3. num. 6. & sect. 4. Hemelman t. 1. c. 3. d. 1. cap. 5. Ruiz d. 3. sect. 2. Petrus Hurtado d. 20. metaphys. sect. 2. Pasqualigo d. 19. sect. 2. Garþar. Hurt. d. 1. diff. 1. Falsol. question. 14. art. 1. dub. 6. Salas 1. 2. tract. 1. d. 2. sect. 6. n. 37. & 34. Zuniga d. 2. de Trin. dub. 5. & 20. Sfortia lib. 1. sue Theol. num. 40. Ribadeneyra de scientia d. 2. cap. 2. §. 2. Referuntur & ex antiquis alij, quorum ea in re mens satis est dubia. Refferri vero pro ea possunt quorquor Dei essentiam metaphysicam scientia, seu intellectiōe actuali constituunt, siquidem primum in omni linea metaphysica prædicatorum Dei actuale scientiam, etiam metaphysicè, fatentur: cum tamen potentia intellectiua à possibilitate, seu potentia logica diuinæ intellectiōis diuersa, si adit, (vt minimū) debeat metaphysicè in Deo præcedere. Idcirco Soar. d. 30. metaph. sect. 15. n. 4. & 9. potentiam intelligendi plusquam logicam intellectiōis ipsius diuinæ negare videtur: cum Dei essentiam metaphysicam intellectiōe constituat, sed tamen num. 12. & 13. concedit Deo vim intelligendi, & penetrandi objecta, quæ è suo conceptu vt sic significata, & accepta præcindit ab eo, quod sit actiua physice intellectiōis à se diuersa realiter, (qualis nostra vis intellectiua est) vel non sit eius physice actiua, sed ei realiter identificata. Hæc autem quomodo inter se, & cum opinione illa eiusdem Doctoris de constitutione metaphysica Dei per intellectiōem cohereant, videri alij.

2. Secunda, ac verosimilior nobis sententia est dari in Deo prædicatum potentiæ intellectiue à potentia logica, & intrinseca intellectiōis diuinæ, cui reipsa identificatur, metaphysicè, & formaliter diuersum ita Henric. 1. part. art. 36. qu. 1. 3. & 2. ad fin. Alen. 1. part. quest. 19. num. 1. Scotus in 1. d. 2. quest. 7. & 8. quem suauitatur schola, Durandus d. 35. qu. 1. num. 8. S. Thom. ibi qu. 1. art. 5. ad 4. ac 1. part. quest. 41. art. 4. ad 3. vbi ait: *Saluari in Deo rationem potentia secundum modum intelligendi.* Et qu. 1. de potentia dari in Deo aliquod principium sue operationis secus rationem. Quod vt disputationis præfatione notabamus fieri nequit, ni vera potentia plusquam logica intellectiōis in Deo admittatur, licet sola ratione, & metaphysicè ab ea diuersa. Et communiter Dominicanorum schola. Molina 1. par. qu. 41. art. 4. *Soluta rei*, & qu. 27. art. 5. d. 2. Valquez quest. 13. art. 2. num. 30. d. 60. cap. 1. d. 102. cap. 1. n. 1. d. 119. cap. 3. Arrubal. d. 28. c. 3. & 4. Ruiz d. 3. sect. 4. Smifing. tract. 3. d. 2. qu. 1. n. 13. Gilhus 1. par. lib. 2. tract. 1. cap. 12. tract. 2. cap. 4. Granad.

controv. 2. tract. 1. d. 1. num. 5. & 6. d. 3. sect. 2. Alarcon. sect. 2. d. 1. cap. 1. Tanner. d. 2. qu. 11. dub. 5. Soar. n. citato. Machin. Raynaudus, Luiz. Torrel. Ribus. Portugal. Fiorauante citati ab Hemelman supra, quibus adde Marti. non 1. part. d. 13. num. 7. & Arriagam 1. par. d. 15. sect. 3. sub sect. 3. quos refert, & sequitur, quoad hoc prædicatum in Deo adstruendum, Quiros tract. 4. d. 25. sect. 2. num. 8. & quotquot huius prædicati veram, nec solum ratione nostra metaphysicam prioritatem respectu diuinæ intellectiōis cum ipso defendunt, quos infra referemus. Licet autem nobis vera, adeoque in scholis omnibus communis hæc opinio sit, non tamen ita firmis argumentis ab omnibus eius patronis suaderet, vt eorum plura recitanda non sint, ne eorum infirmitas minorem de eius veritate pariat estimationem. Huiusmodi autem illa omnia sunt, quæ inde petuntur, quod scilicet in Deo sit ratio veri, & realis principij sue intellectiōis. Esi enim inde horum prædicatorum metaphysica diuersitas legitime inferatur. Est tamen antecedens hoc probatu longè, quam conclusio præfens, difficilis, vt patet de se, clariusque ex dicendis qu. 2.

3. Nec firmius arguitur. Deus intelligit: ergo potest intelligere: ergo habet potentiam intellectiua diuersam metaphysicè à potentia logica, seu possibilitate intrinseca actualis intellectiōis. Probatur consequentia siquidem ab actu ad potentiam legitima est consequentia per omnes, etiam summilissimas Dialecticos. Cæterum consequentia ab actu ad potentiam necessitas ad potentiam logicam, seu possibilitatem actus vi formæ solum esse facile dicitur; hæc ratione materiæ in actibus, seu entibus actualibus, quæ essentialiter à potentia aliqua dependent, potentia, & vis operatiua illorum sæpe etiam concludatur. Ad id autem supponi debet ea dependentia, quam in diuinæ intellectiōis à potentia intellectiua aduersarij negant. Imo de physica dependentia negant omnes, quare nihil siue ratione formæ, siue materiæ ea consequentia in re præfens concludit. An vero aliunde ex illo antecedenti Deus intelligit potentia intellectiua, nec solum logica intellectiōis, inferri in Deo aliunde possit, inferius videbimus.

4. Arguitur pro eadem sententia, sed robore non maiori. In Deo non est cognitio existentis, seu summi Petri, qui pure possibilis est: & tamen, si extra pure possibilitatis, ad statum absolute existentie aliquando extrahatur, vel extrahendus foret, cognoscere in Deo absolute existens, vel de præterito, vel de præfenti, vel de futuro: ergo est actu in Deo potentia ad cognoscendum Petrum illum, cuius actu cognitio non est: ergo potentia cognoscitiua Petri illius diuersa ex parte obiecti (loquor semper ex suppositione vere mihi sententia præcipientium formalitates ex parte obiecti rei eiusdem) à potentia logica, seu possibilitate intrinseca, seu non repugnancia diuinæ de Petro illo intellectiōis. Nam reuera actu potest cognoscere illum. Vnde & respectu omnium existentium contingentium, quæ de facto sunt eadem potentia in Deo conueniunt. Cum ea potuerint absolute non existeret: ac proinde, & actualis eorum cognitio; cum tamen Deo posse illa cognoscere, ac proinde, potentia illorum cognoscitiua, desicere nequeat. Cæterum responderet facile primo: re quidem vera actu esse in Deo potentiam illam cognoscendi Petrum illum pure possibilem, existentem, cuius cognitio, vt existentis actu non est: sed illam potentiam esse ipsammet possibilitatem, seu potentiam logicam putam cognitionis illius, quæ suo modo, & statu absolute est, etiam, cum actu, & exercite cognitio illius non est: vt de omni ente pure possibili necessitatio fatendum est.

5. Secundo, & verius responderet; quoad totam intrinsecam formalitatem cognitionis, & representationis formalis diuinæ cognitionis existentie Petri illius non existentis actu totam eius cognitionem esse: quia è conceptu cognitionis diuinæ, quævis formalitas diuinæ cognitionis infinita, etiam per denegationem termini extrinseci, actualis representatio, & cognitio est, vt inuicissim de omni prædicato diuino sæpe controu. 1. docuimus; quare omnium, quæ representari, cognoscique, pro quouis eorum statu, possunt, de se formalis, & actualis est representatio; licet eorum positio desideret extrinsecam, si creata objecta sint: cum atque hæc abest, non re-
præfens

præsentationis actualis intrinsecæ Dei, sed obiectorum defectus est. Vnde potentia, quæ ad illa representanda est, non est potentia ad cognitionem Deo intrinsecæ, sed potentia obiectorum ad existendum, siue eorum contingens possibilitas. Mitto alia, quæ ex dictis, atque itatim dicendis facile infirma aperte cuius apparebunt. Probatur alij, quia datur in Deo vera ratio obiecti suæ cognitionis: ergo, & vera ratio potentia. Probatur consequentia: quia non minus importat ratio obiecti in creatis distinctionem, & influxum in sui cognitionem, quam ratio potentia respectu cognitionis ipsius eadem importet. In primis antecedens dubium est negantibus nonnullis cum Herize vt q. vltima videbimus. Secundo in plurium opinione ratio obiecti, adhuc in creatis, non dicit influxum vim in cognitionem, sed solam determinationem potentia, atque terminationem cognitionis: quod nec dicit posterioritatem, aut prioritatem realem obiecti, & cognitionis: cum nec respectu actionis, & termini eam dicat: quandoquidem actionem cum termino, & effectu suo sæpe identificari plures docent. Possent autem identificari nullus negat. Tercio posse dari (imo & de facto dari) cognitionem creatam sui ipsius representatiuum de visione beata plures asserunt, & noiter Martinon. i. par. 4. q. sect. i. num. 7. cum quo alij ex nostris Recentiores omnem cognitionem, sui ipsius experimentalem cognitionem, & representationem esse docent: ex quo constat, quam dubio antecedenti hoc argumentum imitatur, quamvis veræ nobis adhuc eæ solutiones non sint. Veritas tamen facillime respondetur: rationem formalem obiecti, vt sic, non dicere distinctionem, & influxum respectu suæ cognitionis, vt contra Herize, qui vltima edendimus; dicere autem vtrumque potentiam cognoscitivam vt sic. Cuius oppositum probandum, contra aduersarios erit alia ratione, quam dabimus cert. 4. non autem à paritate petita ex obiecto.

CERTAMEN II.

Solidiores affirmatiue nostræ sententiæ probationes.

1. Præstatam sententiam docuisse in primis videtur Anst. i. ethicor. cap. 8. med. vbi, ne Deus dormiens, aut mortuus cogitur, ait vivere, atque adeo in seipso operari debere cum autem actio, & operatio physica (sibi enim de personalibus productionibus naturalis, ethiceque Philosophus cogitabat) intrinsecæ in Deo admitti nequeat, quidnam (inquit ille) aliud præter contemplationem refert? quare Dei operatio præcellens beatitudine contemplatiua siue controuersa erit. Vbi autem propria operatio est, & potentia ad operandum eiusdem generis, & ordinis esse debet. Mera enim rei possibilitas, non ad illam operandam, eiusve operationem est, sed solum ad eius esse, siue existentiam sine repugnantia. Sed de hoc loco iterum quæ 2. Mitto Iustinum Martyrem quæ 3. ad Græcos aientem: quia differentia est potentia ad actum, ea est voluntatis diuina ad ipsum velle: quia, licet Recentium solutio, & interpretatio non placeat, vt statim familibus Nysseni verbis applicata displicebit; tamen hoc opus Iustini impostum magnis fundamentis ostendit Cardinalis noster Bellarminus de scriptorib. Eccles. circa annum quingagesimum.

2. Sed audiamus Nyssenum de opificio hominis c. 5. in hæc scribentem. In natura diuina mens est & sermo. Consistentem his quiddam est in homine: Nam in te ipso animaduertis, & sermonem esse, & vim intelligendi; quæ sunt vera illius mentis, & sermonis imago. Nec valet loqui de mente, quæ sit verbi, seu sermonis increati, quæ secunda est Trinitatis persona, notionalis potentia: loquitur enim de mente, quæ est vis intelligendi, seu intellectiua propriè: quæ quidem, nec respectu verbi erit talis, si sola intellectio in Deo sit: quæ mens quidem nominis improprie, & abusive dicitur, licet potentia notionalis dici possit. Neque enim mens, & intellectio synonyma nomina sunt: quare in significatione propria, de eadem metaphysica formalitate obiectiua in sententia

obiectiuarum præfationum, quam supponimus, verumque dici minime potest. Ad hæc, vt mysterium suadeat diuinarum processionum assumit, quod in intellectione, & mente, quæ talibus, non autem, vt notionali potentia, & processionem contingit; ne idem per idem suadeat, nec re dubia doctrinam Catholicam confirmet: cum dubium sit in nobis verbum à formali intellectione diuersum, cum intelligimus, produci; certum autem ex mente produci intellectiorem: ex quo aliquid à Deo ex mente produci interius posse suadet. Nec satis est, quod respondebant Recentiores Iustino: nempe loqui de distinctione mentis à cognitione secundum nostrum modum intelligendi, & significandi, non autem ex parte obiecti. Etenim Nyssenus expresse duo illa mentem, & sermonem, seu cognitionem in natura diuinam esse facit, ad cuiusque instar in nobis: quare non in solo nostro concipiendi modo, sed in obiecto ipso eorum ponit metaphysicam diuersitatem.

3. Probatur vterque. Quia intellectus, & voluntas frequenter in Scriptura, & Patribus Deo tribuntur, quæ sunt synonyma intellectiue potentia: ergo hæc proprietate sermonis est in Deo admitenda diuersa metaphysice ab intellectione. Antecedens patet ex Cyril. i. thes. fin. & i. in Ioan. cap. 5. post med. Damasc. i. fid. disp. 15. sub med. Euseb. Cæsari. i. præparat. cap. 10. ac mentis nomine præter datum Nyssenum Dionys. 7. de diuin. nom. circa med. Iren. lib. 2. cap. 48. init. præter eos, qui verbum ex mente Patris procedere dicunt apud Ruiz disp. 2. de Trin. sect. 2. & apud nos disput. 3. & 4. de Trin. insuper August. & alij ex memoria fecunda Patris. Denique 6. Synodo sæpe, & in epist. Agathonis art. 4. duplex in Christo voluntas, duplexque operatio diuina scilicet, & humana definitur. Ac Iulianus Martyr, & alij voluntatem ab actu volendi in Deo, formaliter distinguunt ex quo ad intellectum, cuiusque actum euidenter est consecutio. Vnde constat, quo iure Ruiz d. 3. de scientia reuerentis notet Aureolum, quod potentiam intellectiui in Deo absolute negat. Nec satis his locutionibus potentia intellectiua, siue intellectu virtuali, qui talis absolute, & simpliciter non est, nec dici potest, sed cum suo addito virtuali, quod à Patribus non apponitur. Nec magis præstat intellectus, & mentis nomine potentiam logicam intellectiouis significari, vt statim ostendam cert. 3. ostendimusque. Consequenter quoad proprietatem acceptionis contabit certam. 3. vbi ostendimus è propria eius vocis acceptione nihil absurdi Theologi inferri: inde autem eius ab intellectione obiectiua metaphysica diuersitas probatur: quia, vt nuper dicebamus, intellectus, & intellectio proprietate sermonis synonymæ voces, & conceptus formales non sunt, sicut gladius, & ens: ergo diuersum habent significatum proprium, quod menti, & audienti obiciant (in opinione præficientium obiectiue, in qua disputamus) vel idem sub diuerso respectu, & connotato, in præficientibus solum formaliter, quod satis ad diuersitatem prædicatorum in horum opinione est. Nec satis est intellectum nonnunquam in Scriptura pro actu usurpari, vt cum Regius Vates sæpe à Deo exposcit: da mihi intellectum: quibus non facultatem, & potentiam intellectiui perit, sed intellectiorem. Primo enim ibi intellectum improprie pro intellectuone usurpari ratio cogere, si ita acciperetur: quæ in casu presenti non adest, vt videbimus infra, ac proinde propriè est ea vox accipienda. Secundum nec David intellectiorem nomine intellectus improprie accepto à Deo petit. Si quidem illum petit, vt feruetur, & consideret Dei mandata, legem, & mirabilia tanquam medium, & facultatem ad ea habenda. Petit ergo intellectum, id est cuiusmodi potentiam à sacculi erroribus, passionibus, vanitatibusque expediam. Potentia enim impedita perinde est, ac si non esset. Vnde delirio occupatos amantes, id est sine mente esse vulgo dicimus.

4. Stat rursus hæc eorum prædicatorum diuersitas ex illo ad Ephes. secundum propositum voluntatis: hæc vbi propositum significat Dei volitionem, hæcque dicitur esse voluntatis diuinæ: ergo diuersa formalitas est, & significatur nomine voluntatis, cuius volitio, & propositum est, à volitione, quæ illius est, & propositi nomine significatur. Neque enim nisi inepte sui ipsius aliquid esse dicitur, sed esse idem ipsum. Respondent Recentiores primo

ORTEGA
In a pari
D Via